

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının İncelenmesi¹

Meltem CEVAHİR BATMAZ²

Kırıkkale Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Orcid id: 0000-0002-4208-6936

Prof. Dr. Hakan DÜNDAR³

Kırıkkale Üniversite, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
Orcid id: 0000-0002-4208-6936

ÖZ

Yapılan bu çalışmada, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları incelenmiştir. Araştırmada tarama modellerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri geliştirilen formlarla birlikte MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında ders kitabı olarak okutulan ilkokul Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabından ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programından (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar) elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, en fazla açık uçlu (uzun cevaplı), en az ise cümle tamamlama, eşleştirme ve kavram bulmaca türlerine, ölçme ve değerlendirme araçlarına en fazla 1. ünite, en az ise 3. ünite, tüm kazanımlara yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına, en fazla bilişsel alana yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme araçlarının, Yenilenmiş Bloom Taksonomi basamaklarından en fazla hatırlama en az ise değerlendirme basamağına yönelik hazırlandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere dayalı olarak ilkokulda farklı ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçlarının, hazırlık ve incelenmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Hayat Bilgisi, ders kitabı, ölçme ve değerlendirme.

Analysis of Measurement and Evaluation Tools in the Life Science 3rd Grade Textbook

ABSTRACT

In this study, the measurement and evaluation tools in the Life Science 3rd grade textbook were examined. Document analysis, one of the scanning models, was used in the research. The data of the study, together with the developed forms; were obtained from the Primary School Life Science 3rd grade textbook, which was used as a textbook in the 2020-2021 academic year by the Ministry of Education Board of Education and Discipline, and from the Life Science Curriculum. Descriptive and content analysis were used in the analysis of the data obtained. As a result of the study, the most open-ended (long answer) types, the least sentence completion, matching and concept puzzle types were included. It was concluded that measurement and evaluation tools were used at most in the 1st unit and at least in the 3rd unit, measurement and evaluation tools for all acquisitions, and measurement and evaluation tools for the cognitive domain the most. In addition, it was determined that the measurement and evaluation tools were prepared for the Renewed Bloom Taxonomy steps, for the remembering the most and for the evaluation step the least. Based on the data obtained as a result of the research, suggestions for the preparation and examination of measurement and evaluation tools in different textbooks in primary school were presented.

Keywords: Life science, textbook, measurement and evaluation.

¹ Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığındaki yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² **Sorumlu Yazar:** Meltem CEVAHİR BATMAZ, E-mail: meltemcb6161@gmail.com

³ **Sorumlu Yazar:** Prof. Dr., Hakan DÜNDAR, E-mail: hdundar06@gmail.com

Giriş

Geçmişten günümüze kadar bireylerin, bilişsel, psikomotor ve duyuşsal ihtiyaçlarını gidermek, merak ettiği durumlara cevap bulmak, içinde bulunduğu çevreyi ve dünyayı anlamak, yaşamlarını devam ettirmek ve diğer insanlarla bir arada yaşamak için bilgi, beceri, tutum ve davranışlara sahip olması gerekmektedir. Bireylerin sahip olması gereken bu bilgi, beceri, tutum ve davranışları formal veya informal eğitim ortamlarında öğrenmektedirler (Gültekin & Özenç İra, 2021). Nitekim toplumun ihtiyaç duyduğu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi, eğitim kurumlarının en temel görevlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Uğur, 2006). İnfomal bir eğitim kurumu olan aile ortamında yaşayan bireylerin öğrendikleri bilgi, beceri, tutum ve davranışlar her zaman arzu edilen şekilde olmayabilir. Dolayısıyla aileden sonra formal eğitim kurumları sürece dahil olmakta ve eğitim kurumlarının da önemli bir basamağı olan ilkokulda öğrenciler formal eğitimle karşılaşmaktadır. İlkokul sayesinde öğrenciler, bir üst öğrenim basamağına hazırlanmakta ve hayatları boyunca edinecekleri temel bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışları kazanmaktadır. Dolayısıyla ilkokulun temel amaçlarından biri olan öğrencilerin yaşama hazırlanması, Hayat Bilgisi dersiyle yoğun olarak gerçekleştirilmektedir. İlkokulda öğrencilerin temel yaşam becerilerinin kazandırılmasını amaçlayan en önemli derslerden biri Hayat Bilgisi dersi (Aladağ, 2016; Gültekin & Özenç İra, 2021). Hayat ve bilgi kavramları üzerine kurulan Hayat Bilgisi dersi, hem fen ve toplum bilimlerine dayanmakta hem de öğrencilerin sonraki öğrenmelerinin temel dayanağını olarak görülmektedir (Güleryüz, 2008; Batmaz, 2021). Baymur (1947) Hayat Bilgisi dersini, kitaptan okuma, ezbere konuşmayla geçirilecek bir söz dersi değil, deney, inceleme, gözlem, iş ve yaşama dersi olarak tanımlamaktadır. Hayat Bilgisi, çocuğun doğumundan itibaren geçen 6-7 yıldan bu zamana kadar dünyayı nasıl anlamlandırdığına yönelik deneyimleri merkez alarak, sonraki yaşamı için bilgi, beceri ve değer kazandırmasına, yaşadığı çevreyi fiziki ve sosyal boyutta anlamasına ve anlamlandırmasına katkı sağlayan bir derstir (Kabapınar, 2019). Hayat bilgisi dersi doğası gereğince yaşamda var olan birçok şeyi içeriğinde barındırmaktadır. Doğal, beşeri ve sosyal bilimlerle ilgili ilke ve becerilerle birlikte çeşitli konu alanlarını da kapsamaktadır (Akinoğlu, 2005). Hayat Bilgisi dersiyle çocuğun sadece bilişsel gelişim alanının değil duyuşsal ve psikomotor gelişim alanlarının da geliştirilmesi beklenmektedir. Dolayısıyla Hayat Bilgisi dersi, toplumsal ve doğa bilimlerinin yanında sanat, düşünce ve değerler alanlarını da kapsamaktadır (Sönmez, 2010).

İlkokuldan itibaren eğitimin her kademesinde hem öğrenciler hem de öğretmenler için eğitim materyali olarak ders kitabı, birincil kaynaklar arasında gösterilebilir. Dolayısıyla ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecinde kaynak olarak kullanılması, ders kitaplarının daha dikkatli ve özenli bir şekilde hazırlanmasını da beraberinde getirmektedir. Aghababaeian, Moghaddam, Nateghi, & Faghihi (2017) de eğitim hedeflerine, öğretim programları ve kaynaklar aracılığıyla ulaşıldığını, öğrencilerin öğrenmesinde önemli referanslardan birinin ders kitabı olduğunu ve eğitim faaliyetlerinin de ders kitabı çerçevesinde gerçekleştiğini ifade etmektedir. Ders kitapları yalnızca öğretmenler için değil, öğrencilerin bilgi edinme ve bireysel öğrenmeleri için temel öğrenme araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Ceyhan & Yiğit, 2005). Öğrencilerin bir ders kitabına sahip olması, onların bağımsız öğrenmelerinin yanında yürütülen dersin uygulamasına da yardımcı olmaktadır (Mataheru, Huwaa & Matitaputty, 2020). Ders kitabı, herhangi bir dersin içeriğiyle ilgili bilgilerin bir araya gelmesinden oluşan eser olarak tanımlanmaktadır (Küçükahmet, 2004). Öğrencilerin duyuşsal, psiko-motor ve bilişsel becerilerinin gelişiminde önemli derecede katkı sağlayan materyallerden biri olan ders kitapları, ilkokul çağında ayrı bir öneme sahiptir (Çalışkan, 2016). İlkokul çağında öğrencilere konuların hangi sırayla, nasıl öğretilmesi gerektiğini belirlemede ders kitapları önemlidir. Ayrıca ders kitapları öğrencilerin, kendi başına öğrenmelerine, öğrendiklerini tekrar etmelerine, konular arasında bağ kurmalarına ve öğrenme eksiklerinin gidermelerine yardımcı olmaktadır (Kılıç & Seven, 2008). Öğrencinin eğitim-öğretim hayatının temelini oluşturan Hayat Bilgisi ders kitaplarının nitelikli bir şekilde

hazırlanması da çok önemlidir. Hayat Bilgisi, öğrencinin eğitimini yaşamıyla bütünleştirmekte ve diğer öğrenmelerine temel oluşturmaktadır. Bu sebeple Hayat Bilgisi ders kitapları, öğrenci gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve zamanı geldiğinde sürekli geliştirilmelidir (Gözütok, Taş, Rüzgar, Akçatepe & Yetkiner, 2015).

Öğretim programlarının dört ana ögesinden biri olan ölçme ve değerlendirme, ayrı bir öge olmasının yanında diğer ögeler olan hedefler, içerik ve öğrenme durumlarının da ne düzeyde işlediğinin kontrol edilmesinde yararlanan bir öğretim programı ögesidir (Anagün & Kılıç, 2015). Dündar'a göre (2012) eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak belirtilen ölçme ve değerlendirme kavramı; öğrencileri tanımak, onların güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek ve öğrenci davranışlarını geliştirmek, öğretim programlarında öngörülen kazanımlara öğrencilerin ulaşip ulaşmadığını, ulaşamadıysa bunun nedenlerini belirlemek için oldukça önemlidir. Ayrıca öğrenme-öğretme süreciyle iç içe geçen ölçme ve değerlendirme, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğini ve verimliliğini de etkilemektedir. Nitekim ölçme ve değerlendirme, öğrenme-öğretme süreçlerinin sürekli izlenmesine, süreç esnasında ortaya çıkan eksikliklerin belirlenmesine ve giderilmesine imkân tanımaktadır (Gülfırat Kıbrız, 2015). Öğretim sürecinin başında ölçme ve değerlendirmeye öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki eksiklikleri belirlenmektedir. Öğrencilerin bu eksikliklerine göre öğretmenler öğrenme-öğretme sürecini planlayarak sürecin daha etkili ve verimli geçmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca süreç içinde veya sonunda yapılan ölçme ve değerlendirmeye süreç esnasında kullanılan strateji, yöntem veya tekniklerin, yapılan planların, öğrencilerin konu eksikliklerinin ve ulaşamayan kazanımların da tespiti yapılmaktadır (Demirbaş, 2012).

Eğitim sisteminde farklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile araçları bulunmaktadır. Okullarda kullanılan bu araçlar daha çok öğretim etkinliklerinin niteliği ile öğrenme eksikliklerinin geri bildirimini sağlanması amacıyla kullanılan geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarıdır. Son yıllarda bilim ve teknolojiye ortaya çıkan değişim ve gelişmeler, toplumun bireyden beklediği bilgi, beceri, tutum ve değerlerin de farklılaşmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının yanında günümüz toplumunun beklentilerini karşılayabilen öğrencilerin yetiştirilmesi için belirlenen kazanımların gerçekleştirilmesinde performans değerlendirme, portfolyo, proje, öz değerlendirme gibi alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması son derece önemlidir (Gök, 2016). Hayat Bilgisi dersinde, öğrenme-öğretme sürecindeki etkinliklerle öğrencilerin hem dersin kazanımlarına ulaşip ulaşmadıklarını hem de öğrendiklerini günlük yaşantılarında nasıl kullandıklarını belirlemek için öğrenme sürecini temel alan ölçme ve değerlendirmeye yer verilmektedir. Ayrıca Hayat Bilgisi dersi öğretim programının işlevselliği de ölçme ve değerlendirme süreçleriyle ortaya konmaktadır (Anagün & Kılıç, 2015). Öğretim programında yer alan ünitelerin değerlendirilmesi esnasında geleneksel ölçme ve değerlendirmenin yanında alternatif ölçme ve değerlendirmenin de kullanılması öngörülmekte ve farklı ölçme ve değerlendirme araçlarının birlikte kullanılması da öğrencilere öğrendiklerini daha kolay gösterme imkânı sağlamaktadır (Dündar, 2012). Dolayısıyla Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelenmesi bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelemesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının türlerine göre dağılımları nasıldır?
2. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının ünitelere göre dağılımları nasıldır?

3. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının kazanımlara göre dağılımları nasıldır?
4. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (taksonomik) alanlara göre dağılımları nasıldır?
5. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre dağılımları nasıldır?

Yöntem

Bu bölümde, araştırma modeline, veri kaynakları, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modellerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu ya da olgular hakkında çeşitli bilgiler sunan yazılı materyallerin analiz edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Ekiz'e (2015) göre, doküman incelemesi araştırmaya oldukça kolaylık sunmakta ve araştırılan konunun üzerine doğrudan yoğunlaşılmasını sağlamaktadır. Bu çalışma, Hayat Bilgisi ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelenmesi amacıyla yapıldığı için doküman incelemesinden yararlanılmıştır.

Veri Kaynakları

Bu çalışmanın veri kaynağı, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında ders kitabı olarak okutulan ilkököl Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabından ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programından (İlkoköl 1, 2 ve 3. Sınıflar) oluşmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen Hayat Bilgisi ders kitabına yönelik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışmada incelenen Hayat Bilgisi ders kitabı

Kitabın Adı	Kitabın Yayınevi ve Türü	Kitabın Yazarı
Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabı	Üner / Evren Yayıncılık - Özel	Erol Ünal KARABIYIK

Tablo 1'de belirtilen Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabı MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14/04/2019 tarihli ve 8 sayılı kurul kararıyla 2019- 2020 eğitim öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle ders kitabı olarak okutulması kabul edilmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan "Okulumuzda Hayat", "Evimizde Hayat", "Sağlıklı Hayat", "Güvenli Hayat", "Ülkemizde Hayat" ve "Doğada Hayat" üniteleri bulgular kısmında sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. üniteler olarak belirtilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada birincil veri kaynağı olarak Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabı ile Hayat Bilgisi dersi öğretim programı kullanılmıştır. Hayat Bilgisi dersi öğretim programından kazanımlarla ve ünite ders saati süresi ile ilgili bilgilerden yararlanılmıştır. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma için geliştirilen formlar kullanılmıştır. Geliştirilen formlar için uzman görüşlerine başvurulmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda formlara son hali verilmiştir. Hazırlanan formlarla incelenecek ders kitabı üzerinden pilot uygulama yapılmış ve yapılan pilot uygulama sonucunda formlar alan uzmanı iki öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Öğretim üyeleri tarafından yapılan dönütler neticesinde formlara son hali verilmiş ve ders kitabı çalışmanın alt amaçları doğrultusunda incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın veri kaynakları olan Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabı doküman incelemesine tabi tutulmuştur. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabı geliştirilen formlarla incelenmiştir. İnceleme sonucunda ortaya çıkan verilerin analizinde hem betimsel hem de içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz, araştırma esnasında kullanılan görüşme, gözlem ya da belge gibi veri toplama araçlarında yer alan soru veya konu temelinde yapılan analizdir (Ekiz, 2015). İçerik analizi ise, incelenen metnin veya belgenin belli kurallara göre gerçekleştirilen kodlamalarla metinde yer alan bazı cümlelerin daha küçük kategorilerle özetlendiği, sistematik ve yinelenebilir bir analizdir (Sönmez & Alacapınar, 2011). Ayrıca yapılan analizlerde Hayat Bilgisi eğitimi alanından iki uzmanın görüşlerinden yararlanılmış ve uzman görüşleri arasında tutarlılığın olup olmadığı tespit edilmiştir. Uzmanlar arasındaki uyumun belirlenmesinde Miles & Huberman'ın (1994) kodlama güvenilirliği formülünden yararlanılmıştır. Ortak kodların, ortak kodlarla ortak kodlara uymayan kodların toplamına bölümünden sonra 100 ile çarpılması ile bu güvenilirlik elde edilmektedir (Miles & Huberman, 1994). Bu formüle göre, analiz sürecinde uzmanlar arasındaki kodlama uyumunun % 99 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarından yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları araştırmanın alt amaçları doğrultusunda analiz edilmiş ve ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarından yapılan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Türlerine Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

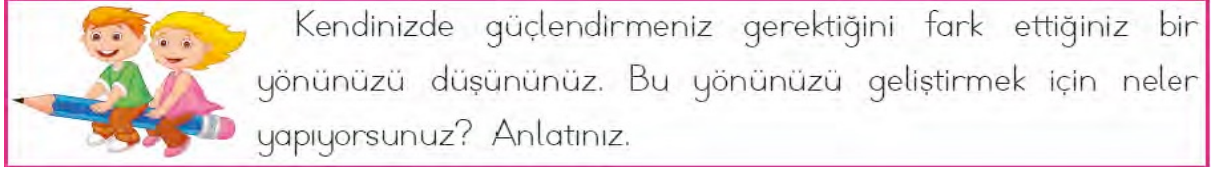
Tablo 2. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının türlerine göre dağılımları

Ölçme ve Değerlendirme Araçları	Hazırlık Soruları	Konu İçi Sorular	Konu Sonu Sorular	Ünite Değerlendirme Soruları	Frekans (f)
Açık Uçlu (Uzun Cevaplı)	39	1	97	-	137
Çoktan Seçmeli	-	-	-	54	54
Açık Uçlu (Kısa Cevaplı)	6	2	27	-	35
Boşluk Doldurma	-	-	-	35	35
Doğru – Yanlış Testleri	-	-	-	32	32
Performans	7	-	9	-	16
Çoklu cevap (seçme)	-	-	5	1	6
Öz Değerlendirme	-	-	4	1	5
Sınıflama	-	-	3	-	3
Yapılandırılmış Grid	-	-	1	1	2
Cümle Tamamlama	-	-	1	-	1
Eşleştirme	-	-	1	-	1
Kavram Bulmaca	-	-	-	1	1
Diğer (Zihin haritası, Akrostiş, Kroki çizme vb.)	-	-	18	2	20
Toplam	45	3	173	127	348

Tablo 2'ye göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının türlerine göre dağılımları hazırlık, konu içi, konu sonu ve ünite değerlendirme başlıklarında ele alınmıştır. Başlıklara göre dağılım incelendiğinde, en fazla konu sonu sorulara (f=173), en az konu içi sorulara (f=3) yer verildiği bulunmuştur. Ölçme ve değerlendirme araç türlerine göre dağılımları incelendiğinde ise, en fazla açık uçlu (uzun cevaplı) (f=137), en az cümle tamamlama, eşleştirme ve kavram bulmaca (f=1) türlerine yer

verildiği bulunmuştur. Ayrıca çoktan seçmeli (f=54), açık uçlu (kısa cevaplı) (f=35), boşluk doldurma (f=35), doğru – yanlış testleri (f=32), performans (f=16), çoklu cevap (seçme) (f=6), öz değerlendirme (f=5), sınıflama (f=3), yapılandırılmış grid (f=2), diğer (f=20) ölçme ve değerlendirme araç türlerine yer verildiği görülmüştür. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının türlerine yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

Şekil 1. Açık uçlu (uzun cevaplı) ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu sonu sorusu, 1. ünite, sayfa 12)

Şekil 2. Çoktan seçmeli ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Ünite değerlendirme sorusu, 1. ünite, sayfa 46)

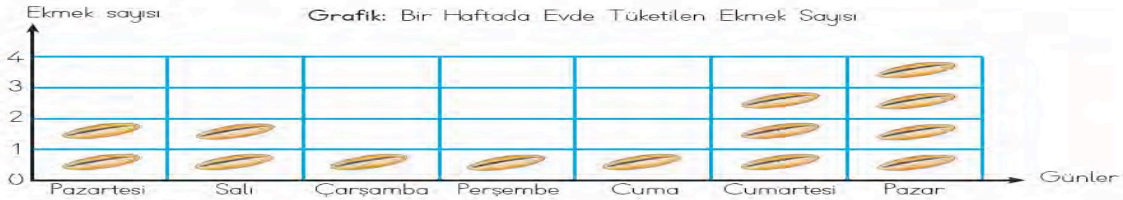
Tanrın babasının mesleği terziydir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi, Tanrın babası olabilir?

Şekil 3. Açık uçlu (uzun cevaplı, kısa cevaplı) ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu içi sorusu, 1. ünite, sayfa 67)

Tablo: Bir Haftada Eve Alınan Ekmek Sayısı

Günler	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
Alınan Ekmek Sayısı	2	3	2	1	2	4	4

Ece, tablo ve grafiği inceledi. Annesi, Ece'den tablo ve grafiğe göre aşağıdaki soruları cevaplamasını istedi. Ece'nin vermesi gereken cevapları noktalı yerlere yazınız.

1. Hangi günlerde alınan ve tüketilen ekmek sayıları aynıdır?

2. Hangi günlerde alınan ve tüketilen ekmek sayıları farklıdır?

3. Ekmek israfının önlenmesi için önerilerin nelerdir?

Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Ünitelere Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 3. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının ünitelerine göre dağılımları

	1. Ünite	2. Ünite	3. Ünite	4. Ünite	5. Ünite	6. Ünite	Toplam
	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	(f)	

Konu Soruları	45	50	25	38	38	25	221
Ünite							
Değerlendirme Soruları	31	14	14	20	25	23	127
Toplam	76	64	39	58	63	48	348

Tablo 3'e göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının ünitelere göre dağılımları konu soruları ve ünite değerlendirme soruları başlıklarıyla ele alınmıştır. Konu sorularında en fazla 2. ünite (f=50), en az ise 3. ve 6. ünitelerde (f=25) ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir. Ünite değerlendirme sorularında ise, en fazla 1. ünite (f=31), en az da 2. ve 3. ünitelerde (f=14) ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında en fazla 1. ünite (f=76), en az ise 3. ünite (f=39) ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verildiği bulunmuştur.

Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Kazanımlara Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının kazanımlara göre dağılımları üniteler şeklinde ele alınmış ve Tablo 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10'da sunulmuştur.

Tablo 4. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 1. ünite kazanımlarına göre dağılımları

1. Ünite Kazanımları	Konu Soruları	Ünite Değerlendirme Soruları	Toplam	Kazanımların Ölçme ve Değerlendirme Araçlarıyla Desteklenme Durumu		
	(f)	(f)	(f)	Gerçekleşti	Kısmen Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
"3.1.1. Güçlü yönlerini ve güçlendirilmesi gereken yönlerini fark eder."	4	3	7	X		
"3.1.2. Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder."	4	2	6	X		
"3.1.3. Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder."	3	0	3	X		
"3.1.4. Arkadaşlık sürecinde dikkat edilmesi gereken hususları kavrar."	5	4	9	X		
"3.1.5. Sınıfının ve okulunun krokisini çizer."	4	4	8	X		
"3.1.6. Okulunun bireysel ve toplumsal katkılarının fark eder."	5	1	6	X		
"3.1.7. Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur."	4	3	7			X
"3.1.8. Okula ilişkin istek ve ihtiyaçlarını okul ortamında demokratik yollarla ifade eder."	4	3	7	X		
"3.1.9. Okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur."	4	5	9	X		

“3.1.10. İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır.”	8	5	13	X
Çoklu kazanım	-	1	1	X

Tablo 4’e göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 1. ünite kazanımlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla (f=13) “İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır.”, en az (f=3) ise “Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder.” kazanımına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Ayrıca “Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder.” kazanımına yönelik konu sorularında ölçme ve değerlendirme aracına yer verilirken ünite değerlendirme sorularında yer verilmediği görülmüştür. Bir tane ölçme ve değerlendirme aracının da birden fazla kazanıma yönelik olduğu bulunmuştur. Kazanımların ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklenme durumları incelendiğinde ise, 1. üniteye yer alan 10 kazanımdan dokuz tanesinin ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklendiği, “Okuldaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmayla ilgili çalışmalara katılmaya istekli olur.” kazanımının ise desteklenmediği bulunmuştur. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 1. ünite kazanımlarına yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

Şekil 4. 3.1.6. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Ünite değerlendirme soruları, 1. ünite, sayfa 43)

Aşağıda verilenlerden doğru olanların başındaki kutucuğa “X” işaretini koyunuz.

Okuldaki kültürel etkinlikler sayesinde tarihî mirasımızı tanıyabiliriz.

Şekil 5. 3.1.10. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 1. ünite, sayfa 37)

İlgi duyduğunuz mesleğin özelliklerini araştırınız. Bu mesleğin günlük yaşamınızdaki yerini açıklayınız.

Araştırmanızda 211. sayfadaki örnek formu kullanabilirsiniz.

Tablo 5. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 2. ünite kazanımlarına göre dağılımları

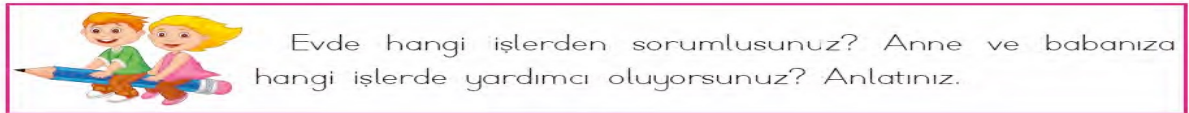
2. Ünite Kazanımları	Konu Soruları	Ünite Değerlendirme Soruları	Toplam	Kazanımların Ölçme ve Değerlendirme Araçlarıyla Desteklenme Durumu		
				Gerçekleşti	Kısmen Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
	(f)	(f)	(f)			
“3.2.1. Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.”	3	1	4	X		
“3.2.2. Komşuluk ilişkilerinin ailesi ve kendisi açısından önemine	5	2	7	X		

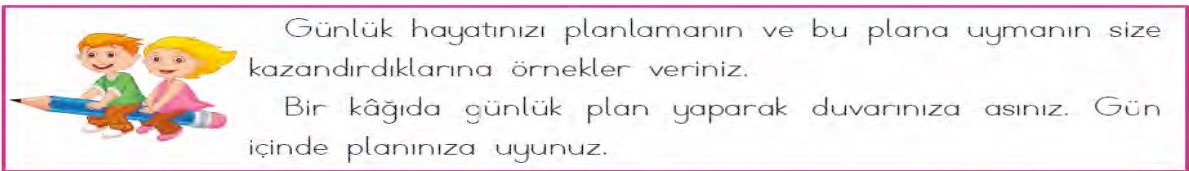
örnekler verir.”				
“3.2.3. Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer.”	3	1	4	X
“3.2.4. Evde üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirir.”	6	1	7	X
“3.2.5. Evde kullanılan alet ve teknolojik ürünlerin hayatımıza olan katkılarına örnekler verir.”	3	4	7	X
“3.2.6. Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.”	16	2	18	X
“3.2.7. Planlı olmanın kişisel yaşamına olan katkılarına örnekler verir.”	11	1	12	X
“3.2.8. İstek ve ihtiyaçlarını karşılarken kendisinin ve ailesinin bütçesini korumaya özen gösterir.”	3	1	4	X
Çoklu kazanım	-	1	1	X

Tablo 5’e göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 2. ünite kazanımlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla (f=18) “Evdeki kaynakların etkili ve verimli kullanımına yönelik özgün önerilerde bulunur.” kazanımına, en az (f=4) ise “Aile büyüklerinin çocukluk dönemlerinin özellikleri ile kendi çocukluk döneminin özelliklerini karşılaştırır.”, “Evinin bulunduğu yerin krokisini çizer.” ve “İstek ve ihtiyaçlarını karşılarken kendisinin ve ailesinin bütçesini korumaya özen gösterir.” kazanımlarına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Bir tane ölçme ve değerlendirme aracının da birden fazla kazanıma yönelik olduğu bulunmuştur. Kazanımların ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklenme durumları incelendiğinde ise, 2. üniteye yer alan 8 kazanımın tamamının ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklendiği görülmüştür. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 2. ünite kazanımlarına yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

Şekil 6. 3.2.4. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 2. ünite, sayfa 59)

Şekil 7. 3.2.7. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 2. ünite, sayfa 70)

Tablo 6. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 3. ünite kazanımlarına göre dağılımları

3. Ünite Kazanımları	Konu Soruları	Ünite Değerlendirme Soruları	Toplam	Kazanımların Ölçme ve Değerlendirme Araçlarıyla Desteklenme Durumu
----------------------	---------------	------------------------------	--------	--

	(f)	(f)	(f)	Gerçekleşti	Kısmen Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
“3.3.1. Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır.”	5	1	6			X
“3.3.2. Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir.”	5	3	8			X
“3.3.3. Sağlığını korumak için mevsimlere özgü yiyeceklerle beslenir.”	5	2	7	X		
“3.3.4. Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir.”	5	5	10		X	
“3.3.5. Kendisinin ve toplumun sağlığını korumak için ortak kullanım alanlarında temizlik ve hijyen kurallarına uyar.”	5	2	7	X		
Çoklu kazanım	-	1	1	X		

Tablo 6’ya göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 3. ünite kazanımlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla (f=10) “Sağlığını korumak için yeterli ve dengeli beslenir.”, en az (f=6) ise “Kişisel bakımını yaparken kaynakları verimli kullanır.” kazanımına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Ayrıca konu sorularında tüm kazanımlara yönelik eşit sayıda ölçme ve değerlendirme aracı yer verildiği bulunmuştur. Bir tane ölçme ve değerlendirme aracının da birden fazla kazanıma yönelik olduğu bulunmuştur. Kazanımların ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklenme durumları incelendiğinde ise, 3. üniteye yer alan 5 kazanımından 3’ünün ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklendiği, 2’sinin desteklenmediği ve 1’inin ise kısmen desteklendiği görülmüştür. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 3. ünite kazanımlarına yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

Şekil 8. 3.3.3. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 3. ünite, sayfa 84)

Annenize sorarak yazın ve kışın pişirdiği üç sebze yemeğinin ismini öğreniniz. Aşağıya yazınız.

Yazın pişirilen sebze yemekleri	Kışın pişirilen sebze yemekleri
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Şekil 9. Çoklu kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Ünite Değerlendirme soruları, 3. ünite, sayfa 94)

Aşağıdaki cümleleri okuyup size uygun olanları "X" ile işaretleyiniz.

😊: Her zaman   😐: Bazen   😞: Hiçbir zaman

	😊	😐	😞
Yiyecekleri israf etmem.			
Sağlığımı korumak için taze ve doğal gıdalarla beslenirim.			
Sebze ve meyveleri mevsiminde tüketirim.			
Dengeli ve düzenli beslenirim.			
Kişisel bakımımı yaparken kaynakları israf etmem.			
Ortak kullanım alanlarında temizlik kurallarına uyarım.			

Tablo 7. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 4. ünite kazanımlarına göre dağılımları

4. Ünite Kazanımları	Konu Soruları (f)	Ünite Değerlendirme Soruları (f)	Toplam (f)	Kazanımların Ölme ve Değerlendirme Araçlarıyla Desteklenme Durumu		
				Gerçekleşti	Kısmen Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
"3.4.1. Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanıtır."	14	1	15			X
"3.4.2. Trafikte kurallara uymanın gerekliliğine örnekler verir."	3	7	10	X		
"3.4.3. Yakın çevresinde meydana gelebilecek kazaları önlemek için alınması gereken tedbirleri açıklar."	5	5	10	X		
"3.4.4. Acil bir durum olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar."	4	2	6	X		
"3.4.5. Güvenliğini tehdit eden bir kişi olduğunda ne yapacağını ve kimlerden yardım isteyebileceğini açıklar."	4	3	7		X	
"3.4.6. Günlük yaşamında güvenliğini tehdit edecek bir durumla karşılaştığında neler yapabileceğine örnekler verir."	5	1	6	X		
"3.4.7. Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır."	3	1	4			X

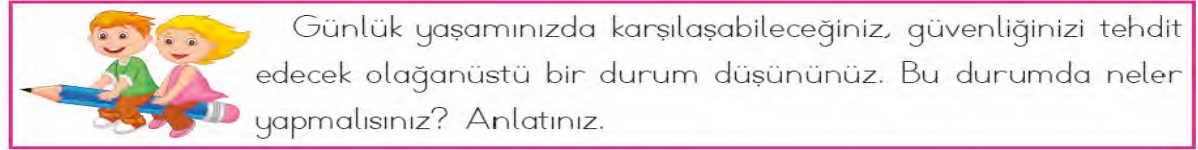
Tablo 7'ye göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 4. ünite kazanımlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla (f=15) "Trafik işaretleri ve işaret levhalarını tanıtır.", en az (f=4) ise "Oyun alanlarındaki araçları güvenli bir şekilde kullanır." kazanımına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Kazanımların ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklenme durumları incelendiğinde ise, 4. üniteye yer alan 7 kazanımından 4'ünün ölçme ve değerlendirme

araçlarıyla desteklendiği, 2'sinin desteklenmediği ve 1'inin ise kısmen desteklendiği görülmüştür. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 4. ünite kazanımlarına yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

Şekil 10. 3.4.2. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 4. ünite, sayfa 100)

Şekil 11. 3.4.6. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 4. ünite, sayfa 113)

Tablo 8. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 5. ünite kazanımlarına göre dağılımları

5. Ünite Kazanımları	Konu Soruları	Ünite Değerlendirme Soruları	Toplam	Kazanımların Ölçme ve Değerlendirme Araçlarıyla Desteklenme Durumu		
				Gerçekleşti	Kısmen Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
	(f)	(f)	(f)			
“3.5.1. Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanıtır.”	3	3	6	X		
“3.5.2. Ülkemizin yönetim şeklini açıklar.”	4	5	9	X		
“3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihi, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır.”	5	2	7	X		
“3.5.4. Ülkesinin gelişmesi ile kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi arasında ilişki kurar.”	4	4	8	X		
“3.5.5. Ortak kullanım alanlarını ve araçlarını korur.”	4	3	7	X		
3.5.6. Millî birlik ve beraberliğin toplum hayatına katkılarını araştırır.	4	3	7	X		
“3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır.”	5	1	6	X		
“3.5.8. Atatürk’ün kişilik özelliklerini araştırır.”	4	2	6	X		
“3.5.9. Yaptığı çalışmalarla ülkemize katkıda bulunmuş kişileri araştırır.”	5	2	7	X		

Tablo 8’e göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 5. ünite kazanımlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla (f=9) “Ülkemizin

yönetim şeklini açıklar.” kazanımına, en az (f=6) ise “Yakın çevresinde bulunan yönetim birimlerini ve yöneticilerini tanır.”, “Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır.” ve “Atatürk’ün kişilik özelliklerini araştırır.” kazanımlarına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Bu ünite kazanımlarına ait ölçme ve değerlendirme araçlarının dengeli bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Kazanımların ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklenme durumları incelendiğinde ise, 5. üniteye yer alan 9 kazanımın tamamının ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklendiği görülmüştür. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 5. ünite kazanımlarına yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

Şekil 12. 3.5.1. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Ünite değerlendirme soruları, 5. ünite, sayfa 157)

Aşağıdaki yerleşim birimlerinden hangisini vali yönetir?

Şekil 13. 3.5.9. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 5. ünite, sayfa 153)

Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili bir araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri kısaca aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

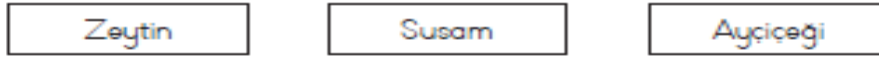
Tablo 9. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 6. ünite kazanımlarına göre dağılımları

6. Ünite Kazanımları	Konu Soruları	Ünite Değerlendirme Soruları	Toplam	Kazanımların Ölçme ve Değerlendirme Araçlarıyla Desteklenme Durumu		
				Gerçekleşti	Kısmen Gerçekleşti	Gerçekleşmedi
“3.6.1. İnsan yaşamı açısından bitki ve hayvanların önemini kavrar.”	3	2	5	X		
“3.6.2. Meyve ve sebzelerin yetişme koşullarını araştırır.”	5	2	7	X		
“3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur.”	3	5	8	X		
“3.6.4. İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden	7	7	14	X		

örnekler verir.”				
“3.6.5. Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır.”	4	4	8	X
“3.6.6. Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir.”	3	3	6	X

Tablo 9’a göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 6. ünite kazanımlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla (f=14) “İnsanların doğal unsurlar üzerindeki etkisine yakın çevresinden örnekler verir.”, en az (f=5) ise “İnsan yaşamı açısından bitki ve hayvanların önemini kavrar.” kazanımına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Kazanımların ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklenme durumları incelendiğinde ise, 6. üniteye yer alan 6 kazanımdan 5 tanesinin ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklendiği, “Geri dönüşümün kendisine ve yaşadığı çevreye olan katkısına örnekler verir.” kazanımının ise desteklenmediği bulunmuştur. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının 6. ünite kazanımlarına yönelik yapılan alıntılardan bazıları şunlardır:

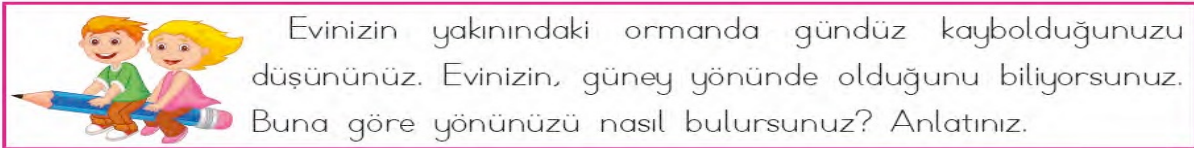
Şekil 14. 3.6.1. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Ünite değerlendirme soruları, 6. ünite, sayfa 181)

Yukarıda verilen besinlerden elde edilen yağların insan yaşamı için önemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Vücudumuzu hastalıklardan korur.
- B. Vücudumuza en fazla enerjiyi verir.
- C. Yemeklerimize lezzet verir.

Şekil 15. 3.6.3. numaralı kazanıma ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 6. ünite, sayfa 168)

Tablo 10. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları, ders saati ve Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının dağılımları

	Ölçme ve Değerlendirme Araçları		Ders Saati (Öngörülen Süre)		Kazanım	
	f	%	f	%	f	%
1. Ünite	76	22	24	22	10	22
2. Ünite	64	18	19	17	8	18
3. Ünite	39	11	12	9	5	11
4. Ünite	58	17	17	16	7	16
5. Ünite	63	18	22	20	9	20
6. Ünite	48	14	14	16	6	13
Toplam	348	100	108	100	45	100

Tablo 10'a göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları ile ünite ders saati ve kazanımları incelendiğinde, 1. ünitenin ölçme ve değerlendirme araçlarının, ders saatinin ve kazanım sayısının oranlarının (% 22) aynı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme aracı ile kazanım sayıları oranlarının da 2. ve 3. ünite de aynı olduğu, diğer ünitelerde de birbirine yakın olduğu görülmüştür.

Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Bilişsel, Duyuşsal ve Psikomotor (Taksonomik) Alanlara Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 11. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının taksonomik alanlara göre dağılımları

Öğrenme Alanları	1. Ünite (f)	2. Ünite (f)	3. Ünite (f)	4. Ünite (f)	5. Ünite (f)	6. Ünite (f)	Toplam
Bilişsel Alan	67	60	39	58	61	46	331
Duyuşsal Alan	33	8	-	-	8	4	53
Psikomotor Alan	8	12	-	-	8	5	33

Tablo 11'e göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının taksonomik alanlara göre dağılımları incelendiğinde, en fazla bilişsel alana (f=331) yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Duyuşsal (f=53) ve psikomotor (f=33) alanlara yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu bulunmuştur. Taksonomik alana göre en az ölçme ve değerlendirme aracı bulunan psikomotor alanda, en fazla 2. ünite de (f=12) ölçme ve değerlendirme aracının olduğu görülmüştür. Bilişsel alana yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının ünitelere göre dengeli bir şekilde dağılım gösterdiği ancak 3. ve 6. ünitelerde ise ölçme ve değerlendirme araçlarının sayısında azalma olduğu görülmüştür. Duyuşsal alana yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına ise en fazla 1. ünite de yer verildiği bulunmuştur. Ayrıca 3. ve 4. ünitelerde duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmediği görülmüştür.

Şekil 16. Bilişsel alana ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Ünite değerlendirme soruları, 3. ünite, sayfa 92)

Aşağıdaki cümleleri, verilen sözcük ya da sözcük grubuyla tamamlayınız.

katkı maddesi – mendil – kaynakları – dengeli –
kiraz – obeziteye – portakal

Kişisel bakımımızı yaparken ..... verimli kullanmalıyız.

Kış mevsiminde bol bol ..... yemeliyiz.

Öksürürken ya da hapsinirken ağızımızı ..... ile kapatmalıyız.

Sağlıklı olmak için ..... beslenmeliyiz.

İçerisinde ..... olmayan ürünleri tüketmeliyiz.

Yanlış beslenme ..... neden olabilir.

Şekil 17. Duyuşsal alana ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 1. ünite, sayfa 16)

Bahar, arkadaşı Mert'e bir sırnını söyleyeceğini ama bunu başkalarının duymasını istemediğini söyledi. Mert, Bahar'a sırnını kendisine söyleyebileceğini belirtti. Bahar da Mert'e güvendi ve sırnını söyledi. Fakat Mert, söz verdiği hâlde Bahar'ın sırnını diğer arkadaşlarına anlattı.

• Mert'in bu davranışı karşısında Bahar ne hissetmiş olabilir? Yazınız.

.....

Şekil 18. Duyuşsal ve psikomotor alanlara ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 6. ünite, sayfa 176)

2. Aşağıya, hayalinizdeki çevrenin resmini yapınız.

Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Tablo 12. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre dağılımları

Yenilenmiş Bloom Taksonomi Basamakları	1. Ünite		2. Ünite		3. Ünite		4. Ünite		5. Ünite		6. Ünite		Toplam
	KS (f)	ÜDS (f)	KS (f)	ÜD S (f)	KS (f)	ÜDS (f)	KS (f)	ÜDS (f)	KS (f)	ÜDS (f)	KS (f)	ÜDS (f)	
Hatırlama	15	26	24	9	12	10	20	17	9	21	8	19	190
Anlama	4	3	11	3	9	2	11	3	12	4	7	4	73
Uygulama	5	1	2	-	-	-	-	-	8	-	2	-	18
Analiz Etme	3	-	8	1	3	1	6	-	2	-	4	-	28
Değerlendirme	5	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	-	10
Üretme/Yaratma	4	1	2	-	-	-	-	-	3	-	2	-	12
Toplam	67		60		39		58		61		46		331

KS: Konu Soruları

ÜDS: Ünite Değerlendirme Soruları

Tablo 12'ye göre, Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının bilişsel alana göre dağılımları incelendiğinde, en fazla hatırlama (f=190) basamağına, en az ise değerlendirme (f=10) basamağına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu görülmüştür. Ayrıca anlama (f=73), uygulama (f=18), analiz etme (f=28) ve üretme/yaratma (f=12) basamaklarına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının da olduğu ortaya çıkmıştır. Hatırlama, anlama ve analiz basamaklarına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına ünitelerin tamamında yer verildiği görülmüştür. Ölçme ve değerlendirme araçlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomi basamaklarına göre dağılımları incelendiğinde; uygulama basamağına; 3. ve 4. ünite, değerlendirme basamağına; 2. ve 6. ünite, üretme/yaratma basamağına ise; 3. ve 4. ünite yer verilmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca Yenilenmiş Bloom Taksonomi basamaklarının hepsine yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına sadece 1. ve 5. ünitelerinin konu sorularında yer verildiği görülmüştür.

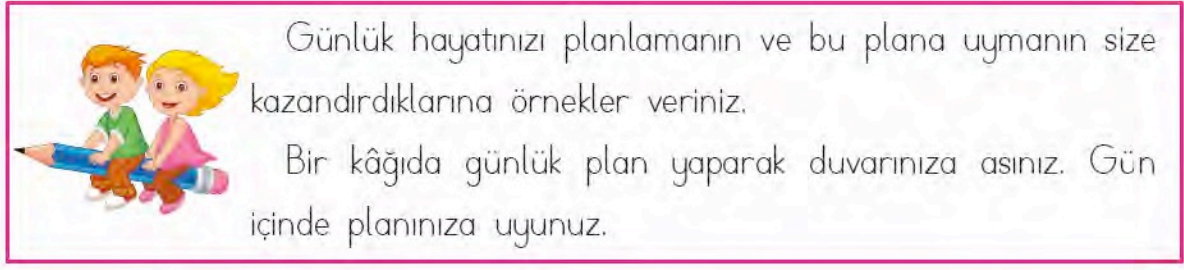
Şekil 19. Hatırlama basamağına ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 1. ünite, sayfa 22)

Aşağıdaki ifadelerle ilgili olduğu değerleri okla eşleştiriniz.

1.	Arkadaşlarımla konuşmalarında nezaket ifadeleri kullandım.	a.	duyarlılık
2.	Arkadaşlarıma sorunlarını çözmelerinde yardımcı olurum.	b.	güven
3.	Arkadaşlarıma verdiğim sözü tutarım.	c.	sabır
		d.	kibarlık

Şekil 20. Anlama ve uygulama basamaklarına ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örnekleri (Konu soruları, 2. ünite, sayfa 70)

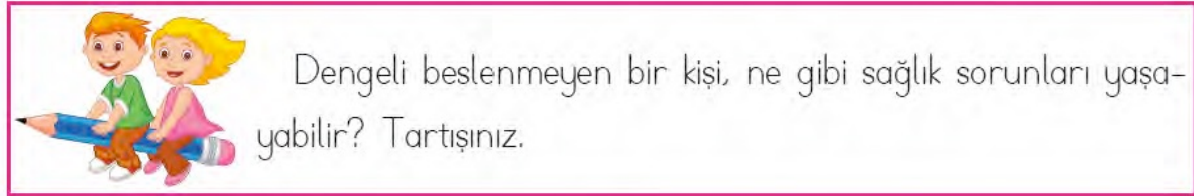

Şekil 21. Analiz etme basamağına ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 5. ünite, sayfa 138)

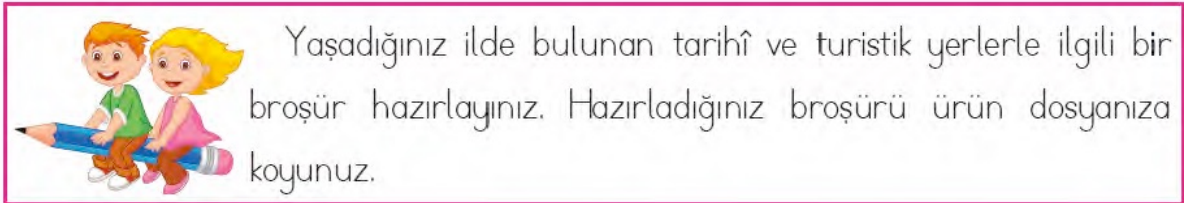
Görselde verilen öğrencilerin davranışları doğru mudur? Nedenleriyle yazınız.

Şekil 22. Değerlendirme basamağına ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 3. ünite, sayfa 87)

Şekil 23. Üretme / Yaratma basamağına ilişkin ölçme ve değerlendirme aracı örneği (Konu soruları, 5. ünite, sayfa 132)

Sonuç ve Tartışma

Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları hazırlık, konu içi, konu sonu ve ünite değerlendirme başlıklarında ele alınmıştır. En fazla ölçme ve değerlendirme araçlarına konu sonu sorularda, en az konu içi sorularda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme ve değerlendirme araç türlerinden en fazla açık uçlu (uzun cevaplı), en az ise cümle tamamlama, eşleştirme ve kavram bulmaca türlerine yer verildiği bulunmuştur. Ayrıca çoktan seçmeli, açık uçlu (kısa cevaplı), boşluk doldurma, doğru-yanlış testleri, performans, çoklu cevap (seçme), öz değerlendirme, sınıflama, yapılandırılmış grid, diğer ölçme ve değerlendirme araç türlerine yer verildiği görülmüştür. Karakuş (2019) tarafından yapılan çalışmada incelenen soruların daha çok uzun cevaplı sorular olduğu ve ünite değerlendirme sorularında en fazla çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve kısa cevaplı testlere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Gülfırat Kıbrız'ın (2015) çalışmasında da çoğunlukla açık uçlu sorulara yer verildiği bulunmuştur. Kumru (2021) ve Köse'nin (2021) çalışmalarında da ders kitabındaki ölçme ve değerlendirme araçlarının önemli bir kısmının açık uçlu, kısa cevaplı ve çoktan seçmeli testler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmanın aksine

Turgut (2011) tarafından yapılan çalışmada ise ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçlarına en fazla metin içinde yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Kumru (2021) tarafından yapılan çalışmada da daha çok ünite değerlendirme ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verildiği bulunmuştur.

Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları konu soruları ve ünite değerlendirme soruları başlıklarıyla ele alınmıştır. Ölçme ve değerlendirme araçlarına konu sorularında en fazla 2. ünite, en az ise 3. ve 6. ünitelerde yer verildiği görülmüştür. Ünite değerlendirme sorularında ise, en fazla 1. ünite, en az da 2. ve 3. ünitelerde ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmiştir. Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında en fazla 1. ünite, en az ise 3. ünite ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında dersin tüm kazanımlarına (f=45) yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kazanımların 44'üne yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına hem konu sorularında hem de ünite değerlendirme sorularında yer verildiği bulunmuştur. Ancak 1. ünite yer alan bir kazanıma yönelik ölçme ve değerlendirme aracına ünite değerlendirme sorularında yer verilmediği görülmüştür. Hayat Bilgisi 3. sınıf dersinin 45 kazanımından 37'sinin kitapta yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarıyla desteklendiği, 3'ünün kısmen desteklendiği, 5'inin ise desteklenmediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçları, ünite ders saati ve kazanım dağılımlarına bakıldığında, 1. ünitenin ölçme ve değerlendirme araçları, ders saati ve kazanım sayısı oranlarının (% 22) aynı olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme aracı ile kazanım sayısı oranlarının da 2. ve 3. ünite aynı olduğu, diğer ünitelerde de birbirine yakın olduğu görülmüştür.

Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında en fazla bilişsel alana yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına da yer verildiği bulunmuştur. Taksonomik alana göre en az ölçme ve değerlendirme aracı bulunan psikomotor alanda, en fazla 2. ünite ölçme ve değerlendirme aracının olduğu görülmüştür. Bilişsel alana yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının ünitelere göre dengeli bir şekilde dağılım gösterdiği söylenebilir. Duyuşsal alana yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına ise en fazla 1. ünite yer verildiği bulunmuştur. Ayrıca 3. ve 4. ünitelerde duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına yer verilmediği görülmüştür.

Hayat Bilgisi 3. sınıf ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomi basamaklarından en fazla hatırlama basamağına, en az ise değerlendirme basamağına yönelik olduğu görülmüştür. Ayrıca anlama, uygulama, analiz etme ve üretme/yaratma basamaklarına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarının da olduğu ortaya çıkmıştır. Hatırlama, anlama ve analiz basamaklarına yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına ünitelerin tamamında yer verildiği görülmüştür. Ölçme ve değerlendirme araçlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomi basamaklarından uygulama basamağına, 3. ve 4. ünite; değerlendirme basamağına, 2. ve 6. ünite; üretme/yaratma basamağına ise, 3. ve 4. ünite yer verilmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca Yenilenmiş Bloom Taksonomi basamaklarının hepsine yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarına sadece 1. ve 5. ünitelerinin konu sorularında yer verildiği görülmüştür. Yakalı (2016) tarafından yapılan çalışmada incelenen soruların daha çok alt düzey basamaklara yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eroğlu'nun (2019) çalışmasında da incelenen soru ve etkinliklerin büyük çoğunluğunun alt düzey basamaklara yönelik olduğu bulunmuştur. Ayrıca alanyazında yapılan diğer çalışmalar (Köse, 2021; Sallabaş ve Yılmaz, 2020; Usluoğlu, 2020; Yılmaz, 2020; Dündar, 2019;

Durukan ve Demir, 2017; Candeğer, 2016; Kuzu, 2013) da çalışmanın bu sonucunu desteklemektedir.

Öneriler

- Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarından açık uçlu, kısa cevaplı ve çoktan seçmeli testler dışında diğer ölçme ve değerlendirme araçlarına da daha fazla yer verilmelidir.
- Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme araçlarının, kazanımların gerçekleşme durumlarını destekleyip desteklemediğine dikkat edilmelidir.
- Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçlarının bilişsel alanın yanında duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik olması öğrencilerin gelişim özelliklerini bütün olarak destekler. Bu açıdan ölçme ve değerlendirme araçlarının bilişsel alanla birlikte daha fazla oranda duyuşsal ve psikomotor alanları da destekler nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.
- İlkokulda Hayat Bilgisi ders kitaplarının yanı sıra diğer ders kitaplarında kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının incelenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazar Katkı Beyanı: Birinci Yazar: %50, İkinci Yazar: %50.

Araştırma Yayın Etiği: : Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayım ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Aghababaeian, P., Moghaddam, S. A. H., Nateghi, F., & Faghihi, A. (2017). Investigating changing in social studies textbooks of public review (basic fourth and fifth) based on the emphasis on critical thinking skills facione in the last three decades. *International Education Studies*, 10(3), 108–115.
- Akinoğlu, O. (2005). Hayat bilgisi öğretimi. C. Öztürk & D. Dilek. (Edt.), İçinde *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (ss. 1- 15). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aladağ, S. (2016). Hayat bilgisi: Tanımı, amacı ve doğası. S. Güven & S. Kaymakçı (Edt.), İçinde *Hayat Bilgisi Öğretimi* (ss. 2-19). Ankara: Pegem Akademi.
- Anagün, Ş. S., & Kılıç, Z. (2015). Ne kadar öğrettik bilelim: Hayat bilgisi öğretiminde ölçme ve değerlendirme. İçinde *Hayat Bilgisi Öğretimi* (ss. 153-186). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Batmaz, O. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersindeki pratik bilgilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Baymur, A. F. (1937). *Hayat bilgisi öğretimi*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Candeğer, Ü. (2016). Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı ölçme ve değerlendirme sorularının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(15), 391-405.

- Ceyhan, E., & Yiğit, B. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalışkan, G. (2016) Türkçe dersi öğretim programı ve Türkçe ders kitapları: 5. sınıf Türkçe ders kitabına yönelik bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 200-214.
- Demirbaş, B. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme beceri düzeyleri ile öğretmenlerinin alternatif ölçme - değerlendirme tekniklerini bilme ve tercih etme sıklıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Durukan, E., & Demir, E. (2017). 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1619-1629.
- Dündar, H. (2012). Hayat bilgisi dersinde ölçme ve değerlendirme. İçinde S. Öğülmüş (Edt.), *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (ss. 527-281). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Eroğlu, S. (2019). *6.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin altı okuma-anlama soru ve etkinliklerinin güncellenmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Gök, B. (2016). Hayat bilgisi öğretiminde ölçme ve değerlendirme. İçinde S. Güven ve S. Kaymakçı (Edt.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* (294-345). Ankara: Pegem Akademi.
- Gözütok, F. D., Taş, İ. D., Rüzgar, M. E., Akçatepe, A. G., & Yetkiner, A. (2015). Evaluation of primary school first grade life studies books. *Elementary Education Online*, 14(3), 825-844.
- Güleryüz, H. (2008). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gülfırat Kıbrız, E. (2015). *Ortaokul Sosyal Bilgiler kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin içerik analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Gültekin, M., & Özenç İra, G. (2021). Hayat bilgisi öğretiminin geleceği. İçinde A. Gündoğan & Z. Kılıç (Edt.), *Güncel Yaklaşımlara Dayalı Etkinlik Örnekleriyle Hayat Bilgisi Öğretimi* (ss. 3-26). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Kabapınar, Y. (2019). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karakuş, H. (2019). *6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabının alternatif ölçme ve değerlendirme anlayışı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Kılıç, A., & Seven S. (2008). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Köse, M. (2021). Ortaokul fen bilimleri ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 316-334. DOI:10.17556/erziefd.738444.
- Kumru, B. E. (2021). *Coğrafya ders kitaplarının alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri bakımından incelenmesi ve coğrafya öğretmenlerinin sözü edilen teknik ve uygulamalara ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Kuzu, T. S. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metin altı sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisindeki hatırlama ve anlama bilişsel düzeyleri açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37(1), 58-76.
- Küçükahmet, L. (2004). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Mataheru, W., Huwaa, N. C., & Matitaputty, C. (2020). The Development of textbook based on constructivism in the basic mathematical concept course. *Journal of Physics: Conference Series*, 1429(2020), 1-12.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage Publications.
- Sallabaş, M. E., & Yılmaz, G. (2020). Türkçe ders kitabında bulunan metin altı sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisi'ne göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 586-596. DOI: 10.16916/aded.679933.
- Sönmez, V. (2010). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu: Yeni programa göre düzenlenmiş ders planı örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turgut, A. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında ölçme ve değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Uğur, T. (2006). *2005 İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Uşak ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Usluoğlu, B. (2020). *İlkokul 3 ve 4. sınıf matematik ders kitaplarındaki etkinliklerin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yakalı, D. (2016). *TEOG sınavlarındaki matematik sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisi ve öğretim programına göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, G. (2020). *Ortaokul düzeyindeki soruların yenilenmiş Bloom taksonomisi'nin bilişsel süreçlerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Extended Summary

Purpose

In the Life Science lesson, measurement and evaluation based on the learning process are included in order to determine whether the students have achieved the achievements of the lesson and how they use what they have learned in their daily lives with the activities in the learning-teaching. In addition, the functionality of the Life Science lesson curriculum is revealed through measurement and evaluation processes (Anagün & Kılıç, 2015). During the evaluation of the units in the curriculum, it is foreseen to use alternative measurement and evaluation besides traditional measurement and evaluation, and the use of different measurement and evaluation tools together provides the students with the opportunity to demonstrate what they have learned more easily (Dündar, 2012). Therefore, examining the measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbooks will contribute to the studies to be done in this field.

Method

In this study, which was conducted to examine the measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook, document analysis from scanning models was used. The data source of this study consists of the Primary School Life Science 3rd grade textbook and the Life Science Lesson Curriculum (Primary School 1st, 2nd and 3rd Grades) taught as a

textbook in the 2020-2021 academic year by the Ministry of Education Board of Education and Discipline. The forms developed for this study were used to examine the measurement and evaluation tools in the Life Science 3rd grade textbook. Both descriptive and content analysis were used in the analysis of the data obtained as a result of the examination. In the analyzes made, the views of two experts from the field of Life Science education were used and it was determined whether there was consistency between the expert opinions. Miles & Huberman's (1994) coding reliability formula was used to determine the agreement among experts. According to this formula, it was concluded that the coding agreement between the researchers was 99% during the analysis process.

Results

The distribution of the measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook according to their types are discussed under the headings of preparation, within the subject, at the end of the subject and unit evaluation. When the distribution according to the titles was examined, it was found that the end-of-topic questions ($f=173$) were included the most, and the in-topic questions ($f=3$) the least. The distribution of the measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook according to the units is discussed under the headings of subject questions and unit evaluation questions. In the subject questions, measurement and evaluation tools were used at most in the 2nd unit ($f=50$), and at least in the 3rd and 6th units ($f=25$). When the measurement and evaluation tools in the Life Science 3rd grade textbook and the unit lesson hours and achievements were examined, it was found that the ratios of the measurement and evaluation tools, lesson hours and the number of achievements (22%) of the 1st unit were the same. In addition, it was observed that the ratios of the measurement and evaluation tool and the number of achievements were the same in the 2nd and 3rd units, and were close to each other in the other units. When the distribution of measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook is examined according to taxonomic fields, it has been revealed that measurement and evaluation tools are mostly related to the cognitive domain ($f=331$). When the distribution of the measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook according to the cognitive domain is examined, it is seen that the measurement and evaluation tools are mostly for the remembering ($f=190$) step and the least for the evaluation ($f=10$).

Conclusion and implications

Measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook are discussed under the headings of preparation, in-subject, end-of-topic and unit evaluation. It was concluded that measurement and evaluation tools were included in the end-of-topic questions the most and in-subject questions the least. In the study conducted by Karakuş (2019), it was concluded that the questions examined were mostly long-answer questions and that the unit evaluation questions included mostly multiple-choice, true-false and short-answer tests. In the study of Gülfirat Kıbrız (2015), it was found that mostly open-ended questions were included.

The measurement and evaluation tools in the Life Science 3rd grade textbook are discussed under the headings of subject questions and unit evaluation questions. It was observed that measurement and evaluation tools were included in the 2nd unit the most and in the 3rd and 6th units the least.

It has been concluded that measurement and evaluation tools for all the achievements of the lesson ($f=45$) are included in the 3rd grade Life Science textbook. It was found that measurement and evaluation tools for 44 of the outcomes were included in both subject questions and unit evaluation questions.

It has been concluded that there are mostly measurement and evaluation tools for the cognitive domain in the Life Science 3rd grade textbook. It was found that measurement and evaluation tools for affective and psychomotor domains were also included.

It has been observed that the measurement and evaluation tools in the 3rd grade Life Science textbook are aimed at remembering the most and evaluating the least among the Revised Bloom Taxonomy steps. In the study conducted by Yakalı (2016), it was concluded that the questions examined were mostly for the lower level steps. In Eroğlu's (2019) study, it was found that the majority of the questions and activities examined were for lower level steps. In addition, other studies in the literature (Köse, 2021; Sallabaş and Yılmaz, 2020; Usluoğlu, 2020; Yılmaz, 2020; Dünder, 2019; Durukan and Demir, 2017; Can Değer, 2016; Kuzu, 2013) also support this result of the study.